

Materijal za Usmeni deo ispita
iz Sociologije sa sociologijom sporta

IZAZOVI GLOBALIZACIJE

Prof. dr Danijela Zdravković

Niš, decembar 2020.

Globalizacija

- Prvi put se termin javlja 1961. godine u rečniku engleskog jezika Dirka Mesnera;
- Danas se može definisati na više različitih načina, zbog čega je sam pojam podložan ideologizaciji;
- Uglavnom se u definicijama ističu društveni, politički, vojni ekonomski i ekološki aspekti globalizacije;
- Danas se često za globalizaciju kaže da se pod njom podrazumeva usvetnjavanje
- Globalizacija – mondijalizacija (fr. Le mond- svet)

Neke definicije globalizacije

- Globalizacija je proces širenja uklanjanja prepreka slobodnom tržištu (Džozef Stiglic)
- Pod globalizacijom se podrazumeva širenje kapitalizma na sve države sveta (Fridman)
- Globalizacija je proces koji je doveo do toga da događanja na jednom kraju sveta, imaju snažan uticaj na događanja na sasvim drugom kraju sveta (Smit i Bejlis)

Sudbina sociologije

- ▶ Sociologija je nastala u vreme **prvog talasa modernizacije** sa industrijalizacijom i konstituisanjem građanskog društva. Ona je nastala kao izraz potrebe celovitim saznanjem strukture i dinamike globalnog društva.
- ▶ Globalna društva bila su nacionalna.
- ▶ Realnu socijalnu osnovu njenog nastanka čini građansko društvo.

Sudbina sociologije

- ▶ **Drugi talas modernizacije** u eri naučno-tehnološke revolucije vezan je za proces globalizacije i nastanak post-društva.
- ▶ Proces globalizacije, svojim implikacijama proširuje predmet sociologije sa *nacionalnih globalnih društava* na *svetsko globalno društvo*.

Posledice za značaj razvoja sociologije

- ▶ Predmetno proširenje sociologije na nove slojeve svetske stvarnosti (redefinisavanje predmeta sociologije, tj. njena globalizacija);
- ▶ Pojava novih socijalnih i socioloških paradigmi;
- ▶ Pojava integracione metode i komplementarnih tehnika istraživanja iz različitih nauka;
- ▶ Formiranje novih disciplina unutar u sistemu socioloških nauka (sociologija međunarodnih odnosa, sociologija globalizacije itd).

Posledice izazova globalizacije

- ▶ **Kompleksne i mnogovrsne**, te ih sociologija ne može sve “pokriti” i izučiti.
- ▶ **Radikalne promene**
- ▶ Od načina proizvodnje do načina života;
- ▶ Od strukture do dinamike globalnog svetskog društva;
- ▶ Od bića do svesti.
- ▶ Prisutna je tendencija ka formiranju globalistike, tj. *mondologije*, kao transdisciplinarne nauke koja ima pretenziju da zameni sociologiju, proučavajući i svet u jedinstvu i sa stanovišta celine.

Globalne transformacije

- ▶ *Dejvid Held* sa sardnicima je izvršio brojne kontroverze u savremenoj nauci, i izvršio podelu na tri škole mišljenja:
- ▶ Hiper globaliste
- ▶ Skeptike
- ▶ Transformacionaliste

KONCEPTUALIZACIJA GLOBALIZACIJE: TRI TENDENCIJE	Hiperglobalist	SKEPTICI	Transformacionisti
Šta je novo?	Globalna era	Trgovinski blokovi, uži obim nego u ranijim periodima	Stepen globalne međuzavisnosti bez istorijskog presedana
Dominantne odlike	Globalni kapitalizam, globalna vlada, globalno civilno društvo	Svet je manje međuzavisan nego 90-tih godina 19. veka	„Gusta“ (intenzivna i ekstenzivna) globalizacija
Moć nacionalnih vlada	Opada ili nestaje	Pojačana, odnosno povećan njihov značaj	Rekonstruisana i restrukturisana
Pokretačke snage globalizacije	Kapitalizam i tehnologija	Države i tržišta	Kombinovane snage modernosti
Obrazac stratifikacije	Nestanak starih hijerarhija	Povećana marginalizacija juga	Nova arhitektura svetskog poretka
Dominantan motiv	McDonalds, Madona itd.	Nacionalni interesi	Transformacija političke zajednice
Konceptualizacija globalizacije	Stvaranje novog okvira društvene akcije	Kao internacionalizacija i regionalizacija	Stvaranje novog poretka međuregionalnih odnosa i aktivnosti na daljinu
Istorijska pitanja	Globalna civilizacija	Regionalni blokovi/sukob civilizacija	Indeterminizam: globalna inegracija i fragmentacija
Sumarni argument	Kraj nacionalne države	Internationalizacija zavisi od pristanka i podrške države	Globalizacija transformiše državnu moć i svetsku politiku

(Izvor: Vuletić V.: *Globalizacija – mit ili stvarnost*; Mitrović M. i Petrović S.: *Sociologija*)

Konceptualizacija globalizacije

- ▶ Za *hiperglobaliste* – zaključujemo savremena globalizacija predstavlja novu eru kojoj su ljudi posvuda više disciplinovani globalnim tržištem. Po hiperglobalistima pojedinačne zemlje ne mogu da kontrolišu ekonomske tokove unutar nacionalnih granica zbog ogromnog porasta međunarodne trgovine.
- ▶ *Skeptici* smatraju da je ideja globalizacije preuveličana, jer svetska trgovina nije dovoljno integrisana.
- ▶ Shvatanje *transformacionista* najbliže odgovara savremenim tokovima razvoja svetskog društva. Prema njima, iako se globalni svetski poredak transformiše stariji obrasci ponašanja idalje opstaju.

Izazovi globalizacije i Sociologija

- Nove tehnologije vrše presudni uticaj na društveni razvoj. O tome ističu brojne studije:

Alvin Tofler - „Šok budućnosti” i „Treći talas”

Urh Bek napisao je studiju „Rizično društvo” u kojoj je opisao uticaj globalizacije na ekologiju, uticaj novih tehnologija na društvene promene.

Jozef Štiglic u glasovnoj strukturi „Protivrečnosti globalizacije”

Robert Robertston u svom delu „Globalizacija socijalna teorija i kultura” analizira posledice globalizacije polju kulture

Žorž Ricer (Mekdonalizacija društva) istražuje menjanje karaktera savremenog društva od života pod uticajem, od kulture ishrane do kulture smrti.

Izazovi globalizacije i sociologija

- ▶ **Zigmund Bauman** u studiji „**Globalizacija posledica za čoveka**” analizira postmoderne teorije promene koje nastaju u položaju čoveka i njegovoj idealnoj kulturi.
- ▶ **E. Gidens** i **J. Habermas** da je kretanje društva unutar moderne kao njena kulminacija, posmodernosti smatraju da je ona iskorak iz nje.
- ▶ **Martin Olbrou** u svojoj studiji „**Globalna etapa**” smatra da se radi o novom epohalnom dobu u razvoju čovečanstva koja se može upotrebiti sa renesansom, prosvetiteljstvom itd.

Motiv			zajednice
Konceptualizacija globalizacije	Kao preuređenje okvira aktivnosti	Kao internacionalizacija regionalizacija	Kao preuđenje međuregionalnih odnosa i delovanje sa distance
Istorijska pitanja	Globalna civilizacija	Regionalni blokovi sukob civilizacija	Neodređene globalne integracije i fragmentacija
Krajni argument	Kraj nacionalne države	Internationalizacija zavisi od pristanka i podrške vlade	Globalizacija trnsformiše moć vlade i svetsku politiku

Adaptirano iz D. Held i dr. *Globalne transformacije*, Polity 1999.

Kritičke analize

1. Globalizacija je više nego megatrend, ona otvara put ka novoj globalnoj civilizaciji;
2. Neophodno je praviti razliku između različitih tipova globalizacije: *neoliberalne* (autoritarne) i *socijaldemokratske* (solidarističke), između globalizacije „*odozgo*” (u funkciji krupnog kapitala i snaga svetskog centra) i globalizacije „*odozdo*” (u funkciji najširih društvenih slojeva i multipolarnog razvoja sveta)

Literatura

- ▶ Veselin Drašković - „*Kontrast globalizacije*” (2001)
- ▶ Danilo Ž. Marković - „*Sociologija i globalizacija*”(2001)
- ▶ Miroslav Pečulić- „*Globalizacija dva lika sveta* (2002)
- ▶ Ljubiša Mitrović - „*Globalizacija i akteri*” (2001) i „*Globalizacija i Balkan*” (2002)
- ▶ Andrej Grubača- „*Globalizacija nepristajanja*” (2003)

Hvala na pažnji!